

NORDELL, ANDERS LORENTZ

**En gammal mans faderliga råd och fidei-
commiss-bref till sina döttrar, huru de och
deras efterkommande böra sig skicka i
giftermålsståndet, för att blifwa wärdiga,
dygdiga, hushållsaktiga och lyckliga**

Stockholm
1808

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.

Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu> alla boken.

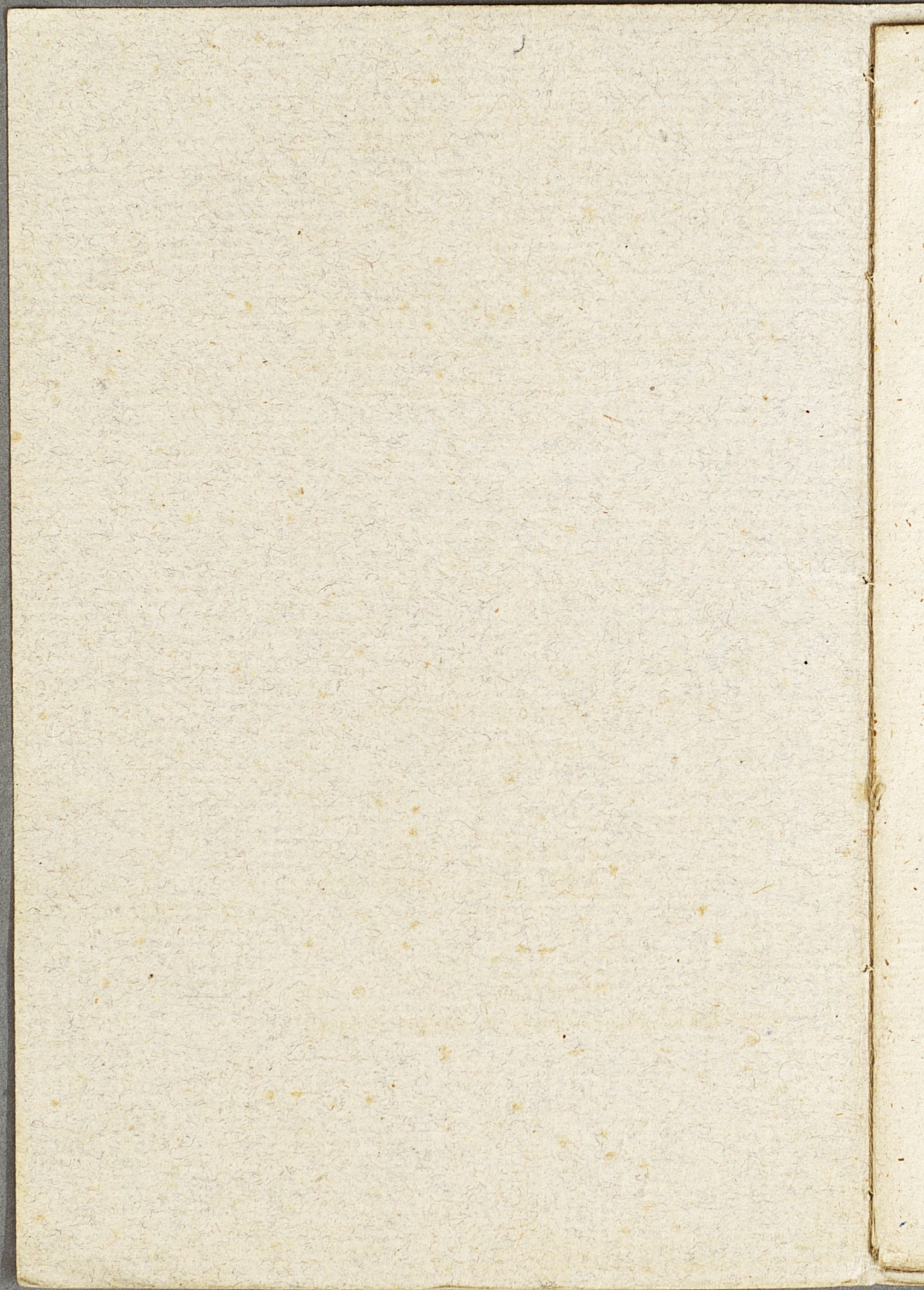
- <http://search.books2ebooks.eu/>

NORDELL, A.

P. Paul.
Anders.
Ling.
(B)

1700-1829

En gammal Mans

Faderliga Råd och Fidei-Commiss-
Bref till sina Döttrar, huru de och
deras Efterkommande böra sig skicka
i Giftermålsståndet, för att blif-
wa wärdiga, dygdiga, hushållsakt-
tiga och lyckliga Makar och
Husmödrar.

Af

AND. NORDELL,
s. d. Häradsbördinge.

En Imitation och Sammandrag af
Boken Campes Faderliga Råd
till sin Dotter.

Snart en Herre återstår
Af den Sas der smilar;
Barnet gråter, Waggan går,
Och Claveret hwilar.

Stockholm,

Tryckt hos Directeuren Johan A. Carlbohm, 1808.

Uuder,
Uing.
(Per)

1700-1829

Avertissement.

Under Julehögtids-dagarna 1807, roade jag mig med att sammanskrifwa efterföljande Reglor, såsom Nyårs-gåfwa till mina Döttrar; och det war då ingalunda min affigt att låta ett sådant Famille förtroende komma till Allmänhetens kunnskap, om icke såsom ett Ouvrage posthume ätt efter min död få till trycket befordras; Men på entrågen begäran och föreställningar af några mina wänner och grannar, hwilka till och med erbudit sig att deltaga i Trycknings-kostnaden, har jag blifwit lifsom trugad att låta denne lilla Afhandling läggas under Präßen, ehuru den först i sinom tid torde komma att Allmänheten meddelas. I alla fall bör jag lifswäl derwid förorda, att den endast är passande för unga Fruntimer af Medelståndet och således icke rör de högre Circlarne, hwilkas rang och conversation fordra färdighet både i Utländska språk och andra brillanta talanger; äfwen som jag undanbeder mig allt pennkrig med Herrar Måstare i Witterheten, hwad stilen beträffar, hwilken är sådan, som den flutit ur pennan, och blifwit diktterad af den warma känsla, som den Faderliga ömheten mig ingifwit, och hwarwid jag hell-

re ngittjat en tydelig och enfaldig, än någon
pyndlig och Rethorisk styl. I sjelfwa saken
åter, wet jag mig icke behöfwa någon ursäkt,
och önskar blott att mina wälmenta råd måtte
tjena till något gagn och ett lyckigare öde för
ännu ogifta Flickor och nygifta Fruar; ty hwad
de äldre angår, så hwarken understår jag mig,
eller torde de tillåta någon att agera Deras
Läromästare.

Dfweralit intygat dagliga ärfarenheten,
att Ugtenfkap äro mera lycklige i all-
mänhet bland Allmogen och Handtwerkare,
än uti Ståndspersons-classerne. Från yngre
åren, både såsom Rings-Notarius, Doma-
re och Advocat, har jag haft tillfälle att på
närmare håll låra känna en myckenhet Fa-
millers hemseder och husliga lefnad af alla
stånd, så wäl i Hufwudstaden som åtskillige
Rikets Provincier; och jag har funnit, till
min bestörtning, bland Ståndspersonerne,
ganska få rätt lyckliga Ugtenfkap; och än-
nu mer, jag har förmärkt, wätte det wack-
ra Könet förlåta mig denne uppriktighet,
att Fruarne dertill merendels warit wällan-
de, så att minst $\frac{2}{3}$ delar af osälla Gifter-
mål kan skrifwas på Hustrurnas räkning,
till och med utan att de sjelfwa begripit och
ågt medwetenhet deraf, att de utgjordt sin
egen, sin Mans och hela hushållets plågo-
ande. Orsaken och skillnaden är lätt begrip-
lig. Bland de allmänna folk-classerne är
Hustrun Naturens råa och ofördärfwade
barn, och fullgör liksom af instinct sin be-
stämmelse, samt har inga pretentioner. Be-
gåfwad med en frisk och hårdad kropp, utan
farhåga för lustens tryckning och wäderle-
kens omwärlingar, werkställer hon uti sin

mindre krets med nöje alla hushållsnyttor, wid hwilka hon blifwit wan och tillöfwad från barnsåren: emellan Barnsångarne och Amme-tjensten, följer hon sin Man och är honom behjerskelig på åker och ång, uti Werkstaden och Saluboden. Med ett ord, hon gör gagn i huset och bidrager nästan till hälften emot mannen, att förtjena hushålls-omkostnaderne. Deremot äro Ståndspersonernes Fruar i allmänhet sådana förfinade Grannlåt-Damer, som endast öka utgifterne, som behöfwa uppafning af Hushållerska, Kammar-Jungfru, Hus-Piga och Amma, och hwilka blifwit uppfostrade, antingen af en lika oduglig moder, eller ock i de wanzliga Pensionerna, hwarest deras hellsa för-därwas genom mycken stillasittning i en luttande ställning wid Synbågen, utan kropps-rörelse och utan att få wistas i fria luftens; hwarest deras förstånd confunderas med och förwirras af romaneska Ibeer och inbillnings-griller, och hwarest de endast få lära precist hwad de aldrig behöfwa och få tid att ereqvera såsom gista Hustrur och Matmödrar: — att sladdra litet fransyska, tillverka grannlåt, brodera, sticla, wirka, sy Tambour, rita något Zulipanner och Narcissor, samt pingla på ett Elaver, m. m.; men aldeles intet af hwad i ett hushåll dagligen förefaller: — att tillreda mat och rätteligen använda och conservera

Åtelige waror, att spinna, wäfwa, brygga, baka, mälta, bränna, distillera, insylta frugter och grönsaker, att tillfära och sömna nya, eller laga och lappa gamla klådespersedlar för sig sielf, sin man och sina barn. Det är först någon kort tid för brölloppet, som Bruden hos en kock eller i ett herrskapskök wanligen får lära sig att tillreda öfwerflödigt kryddade och kostsamma rätter. Men för öfrigt finnes hon i hushållsmål lika så främmande och tåpig, som ynglingar, hwilka komma från Skolor och Academier, fullproppade med glosor af döda språk, äro officklige i alla affairer, till des att de i samhållslefnaden fått undergå och poleras med en ny information. Således händer nödwändigt, att efter passerad längre eller kortare smekmånad, den arme mannen finner sig bedragen, i det att han för ewigt blifwit för enad med en följelagerska genom lifwet, för hwilken ingen lön eller inkomster blifwa tillräcklige, hwilken han i sin kärleksyra inbillade sig wara en ängel, men nu får erfara werkligen såsom omskapad till en fjolla eller en furie, ett troll i sagert skinn, som endast duger att äta, dricka, sofwa, låta sig uppafas, göra och taga emot visiter, sladdra och förtala. — Snart skönjer han icke vidare till det yttre utseendet, om det än wore aldrig så wackert, och i

brist af den nygista makans inwärtas hallt, låter han henne känna tyngden af sitt mannlige herrawälde. Hon åter på sin sida, som efter de öfwerspände Ideer, hwilka Romanläsning henne bibragt, föreståldt sig, att mannen i all sin dar skulle agza friare, utan att hon deremot borde behöfwa vara lika så artig och behaglig, som hon wisade sig såsom Gåstemö, blifwer förwånad och förskräckt öfwer detta hans förändrade uppförande, och anser det för en orättwis wåldsämhet och ett högmålsbrott emot hennes fågring och inbillade talanger. Sålunda börja de inom kort tid att i hemlighet hata hwarandra, att ångra sitt wal, att förbanna sin bröllopsdag, att önska skilsmåsa genom döden; och omsider att utbryta i uppenbar fejd, i dagliga tråtor, att lämna hushållningen och barnauppfostran wind för wåg, att söka förströelser och tröst i andras armar eller i brännwinsflaskan; och slutligen, att, sedan hushållningen är dereglerad och då det merendels är för sent, söka Advocaten och Domaren om råd och biträde till en interimis eller total ägtensfapskillnad. Sådane exempel hafwa ock numera affkräckt från giftermål en myckenhet ungarlar, åtminstone en stor del af Ambetsmanna-Corpsen, hwilka, sedan de öfwerlefswat passionernes ålder, finna wid mognare estertanka sina in-

komster otillräckliga att tillfredsställa en laggift Hustrus obändiga nycker och capricer; utan utvälja sig i stället till sin lefnads-hälst snugga Jungfrur i bindmössor, som wäl äro mindre depensiva och prätentiosa, men i längden ofta tormentera sina hushönder mycket mer än de privilegierade makarne, som understundom före eller sednare, äfwen på sotsängen, tvinga dem att undergå wigsel-ceremonien, och med hwilka i alla fall desse halfgifta Herrar ändå icke kunna lefwa fullkomligt lycklige, emedan de, emot fördomarnes wälde och fruntimmernas jagande tungor, efter desse i professionen fuskande och från deras rätta stånd (det ärbara Bondeståndet, der de kunnat göra Färderneslandet mera gagn) borttröfwade flickor, icke kunna presentera hwarken dem, änsfönt de woro för öfrigt de mest beskedlige och hushållsaktige, eller deras barn uti allmänna Sällskaper, hwarest en laggift lycklig man icke saknar, utan delar den wäl lusten, att, äfwen utom hus, se wid sin sida, en älskad och wärdig hustru, som rätteligen utgör hans ära, och med sitt behag utsprider en electriff glädje i alla sällskaper, der hon sig wisar och hedrar med sin närvaro.

I alla fall står det fast, att lyckliga Äggenkap mera bero och tillskapas af fruntimmernas än af karlarnes uppförande och

umgångsfätt; ty om en man också wore ett wilddjur, så framt han icke gjort wana af att supa, detta enda fall undantagit, så kan en klok och försigtig hustru leda och styra honom. Och som ingen här i werlden wetande eller wiljande gör sig sjelf olycklig, utan twärtom eftersträfwar, att efter ordspråket wara sin egen lyckas Smed; så har jag förmärkt, hwad som äfwen följer af sig sjelft, att fruntimmerna ingalunda med slit, utan i brist af uppfostran och eftertänka, samt erhållna bestånda reglor för sina Skyldigheter i det ägta ståndet, emot sin wilja och naturliga böjelse undangräfwa grunderne för sin egen och hela familjens lycksalighet. Utom Hr Campes faderliga råd till sin Dotter, känner jag för min del ingen bok, som gifwer tydliga föreskrifter, huru en gift Hustru genast bör sig skicka såsom en wärdig Måka, Moder och Husförestånderska. Men äfwen denne afhandling är för widlyftig och sammanskrifwen i en så högtrafwande styl, att genom mycken eftertänka grundreglorna derutur måste utletas, hwartill åter fruntimmerne icke alltid gifwa sig tid. — Att älska hwarannan i nöd och lust enligt brudwifseln, är ock en ganska wacker, korr och kraftig förmaning; men tärftwar äfwen förklaring och tillämpning. — Det är derföre som jag af faderlig wänskap och ömhet för Eder, mina kära

Döttrar! roat mig med att sammanfatta och hos Eder till efterlefnad recommenderar några tydliga och bestånda reglor, som skola göra Eder och Edra efterkommande af qwinolinien till lyckliga makar och hushållsmödrar, med hwad männer och ödet må eder förena, nämligen:

1:o. Bemöda dig i dina unga år, i dina Föräldrars hus, att förwärfwa dig, ej allenast ett redigt och upplyst förstånd uti alla de till ditt kön hörande stycken, utan och en frisk och hårdad kropp, för att kunna fullgöra din bestämmelse och dina skyldigheter (Sit mens sana in corpore sano). I det gifsta ståndet, äfwen med den bästa Man, möta dig många obehagligheter (Rosorna på Hymens bädd taggar ha som sticka), hwilka att fördraga och öfwerwinna, erfordras både kropps- och sinnesstyrka, ett tålmodigt och oförsagdt sinnelag, med försats och färdighet att kunna qwäfwa och styra sina passjoner, samt en god och stadgad helsa. Emellan dina stillasittande syflor bör du hwarje dag, om wäderleken och wore aldrig så oblid, förskaffa dig någon kropps-rörelse uti fria luften; om Sommaren i Trädgården, på åker och ång, samt under höst och winter genom besök i Fåhus, Brygg-hus, Hönshus och Bodar, m. m. Då din Synster har Hushålls- och Matlagningsweckan, bör du syfellsätta dig med inseen-

det öfwer Ladugården och Småreatureren.
 Så fort dina tillwärande kroppskrafter det
 tillåta, bör du wänja dig wid att lyfta af
 och på grytan i Rökspisen, att sielf röra
 till gröten, att knåda till degen i baktrå-
 get, att inbära watten-åmbaret och fatta i
 sästängen, att wara behjelpelig i Trågården
 med plantering, rensning och wattung,
 samt på ång och åker med råfsning, Hö-
 och Sädes-bärgning. / Min mening är dock
 icke den, att du skall arbeta och tråla så-
 som en Piga eller öfwer-spänna dina kroppskrafter
 och blottställa dig för förkylningar,
 eller åsidosätta dina inshflor; men likasom
 en General wanligen börjat med Soldat-
 exercise, så bör äfwen du hafwa lagt hand
 wid alla de gröfre qwinnliga shflor, som
 förefalla i ett hushåll, för att i nödfall dem
 utöfwa, och att kunna underwisa och mun-
 tra, samt föregå dina Pigor med exempel;
 ty såsom matmoder får du ändå icke tid
 att länge uppehålla dig wid ett och samma
 slags arbete. / En medelmåttig kroppsrörelse
 är naturens första skänk och det säkraste
 preservative och Medicament emot alla slags
 Nervsjukdomar, Convulsioner och Wapen-
 rer, som plågar anfakta många efter den
 förnämre methoden uppfostrade Fruntim-
 mer / hwilka från waggan hållas inspär-
 de uti warma och dragfria boningsrum,
 samt då och då endast få i wackert wäder

göra små Promenader, eller rulla i Wagnar på Visiter, eller på Baler taga sig en alltför häftig Dans-motion. Hwad förståndsförmögenheterna åter beträffar, så behöfwer du, såsom hörande till Medelståndet, hwarken belasta ditt minne med utländska språk eller att lära dig grannlätsöm, eller rita och spela, eller att läsa Poemer, Historien och Witterhets-arbeten, eller ännu mindre att författa Vers och Böcker; utan endast rätt och slätt — att läsa och skrifwa, samt skafwa ditt Modersmål, att räkna Quatuor Species samt kunna Tabula Multiplicationis utan till, så att du kan föra en Hushålls-Journal öfwer utgifter och inkomster; att genom eftertanke och öfwerläggning förwärfwa dig ett redigt och sundt omdöme uti allt, som till hushållningen hörer, och att wänja dina ögon att med en skarp och hastig blick öfwerse och upptäcka alla oordningar i huset, för att dem genast rätta och deras skadliga verkningar förekomma. Enär du sålunda blifwer uppfostrad och dagligen syfvelsatt med nyttiga göromål; så skulle jag knappast behöfwa warna dig för unga CourtisEURERS joller och skämtsamma artigheter, hwarmed de endast försöka att pröfwa din dygd, och, om möjligt wore, förföra din oskuld. Det är dock nödigt att pre-
venera dig, det dese Cavallerer tilltro sig liksom åga rättighet att wara något mera

nåswisa emot Glickor på Landsbyggden och i Småstäderne, för att sedermera få roa sig på deras bekostnad och i andra sällskaper berätta, huru enfalldigt de burit sig åt, eller huru lättrogne och öppenhjertige de wärit. Derföre måste du wara på din wakt och hålla dem på en anständig distance. Tillåt aldrig någon ung Karl, om han ock wore din närmare Slägtinge, att kalla dig du, att med dig wistas i enrum, att ensam med dig göra spatsergångar eller underhålla långa discourser, att af dig stjåla kyskar, att med dig ligga i Synkonsång, icke ens att smickra och berömma din fågring, din wackra wårt, ditt hushållswett, med mera; utan swara honom då nått och forrt: att du icke är wan wid att höra och beswara galanterier, samt gå dermed från honom, eller flytta dig på en annan stol, och blanda dig uti det öfriga Sällskapet; ty tadlet och afunden följer tätt efter unga flickors sporr och lurar beständigt på tillfälle, att, äfwen af oskyldige anledningar, få sära deras reputation; hwarföre du ock aldrig kan wara förmycket nogräknad, att med höfslighet, behagliga manerer och ett muntert lynne, förena en strång modestie och blygsamhet, att undwika all skugga af mistänka, allt twäntdigt skämt och oanständigt prat, all läsning af böcker om kärleks-äfwentyr, och äfwen allt förtroligt umgån-

ge med sådane personer af ditt eget kön, af hwilka du ser eller hörer det aldraringsaste, som sårar ärbarhet, blygsamhet och anständighet, antingen i en blottad kläde-drägt, i lätt sinnige blickar och åtbörder, i fräckt uttal, eller af mistänkte seder och uppförande. När åter en verklig Friare hos dig sig anmäler, så ehuru du är wiss derpå, att du äger ditt fria wal, om det icke wore alltför toligt, så swara hwarken nej eller ja, utan förwis honom i beskedlige ordalag till dina Föräldrar eller Förmyndare, hwilka då utan twifwel äga emot dig samma complaisance tillbaka, att låta det ankomma på din egen decision. Om Wigor och Drängar i din närvaro äro plumpå och grofwa i deras samtal, så snäs dem genast och tillsäg dem att hafwa tand för tunga, eller hota dem med, att du skall klaga för dina Föräldrar.

2:o. Försök aldrig att bemästra dig hett rawäldet öfwer din Man; ty hwarest du wänder dina ögon på hela Jordklotet, så finner du, att Hannarne äro af naturen utrustade med större styrka, styfware senor och mera mod, än Honsläktet. Det är ock denne medwetenhet, som gör, att hwar och en Karl, om han ock wore en Dwärg eller den största Mes och Poltron utom hus, likwäl söker att bibehålla sitt naturliga Husbondewälde, och kanffe blifwer destomera

befallande inom sitt egit. Men som den
 milda Naturens Herre har utrustat alla
 swagare Slågten med tillräcklige försvars-
 wapen, för att upprätthålla jämnwigten i
 Djurriket; så är Qwinnokonet afwen der-
 emot begäfwadt, i ersättning för en swaga-
 re kroppsbyggnad, med ett mera retande
 behag, med wackrare utseende, med ett le-
 nare umgängesfätt, med större förmåga att
 dölja och qwäfwa sina passioner och deras
 utbrott, med en finare spitsfundighet och för-
 ställningskonst. Om Fruntimmerne rätteli-
 gen använda och icke misbruka desse wa-
 pen, så behöfwa de aldeles icke att affräc-
 kas från Giftermål, eller befara något öfwer-
 wåld af Männernes större armstyrka och
 sinnesmod. Twårtom skall af denne bland-
 ning den wackraste jämnwigte och harmonie
 uti det ägta Ståndet uppkomma och fortfa-
 ra. Således och om Mannen är förständig
 och finner dig vara en kunnig, ordentlig
 och sparsam hushållerska, så är ingen fa-
 ra, att ju icke han, för att med desto större
 drift och ledighet kunna föda sitt egentliga
 kall och yrke, öfwerlämnar dig hela hus-
 hållsbesålet, kanstke mera än du önskar, så
 att du omsider måste wänligen påminna ho-
 nom att göra dig biträde. Ur han för sin
 del förständig, men råkat uti dig en fjol-
 lig eller obändig husförstöreska; så bjuder
 han

han wäl i början till, med saktmodighet och wänlighet att corrigera dig, och sedan med strånghet och hårdhet att tvinga dig till din pligt, att wara hans hjälprede i hushållningen. Men omsider och då hwarcken lock eller pock will hjälpa, så farwäl med den ägta lycksalighetens ty är han rast, fast och ihärdig till sin caractere, så blifwer han din tyranns men om han med sitt förstånd förenar ett mera fogligt och saktmodigt sinnelag, så blifwer han snart uttrötad, ledsnar wid sitt eget hus, anser dersamma för en arrest och söker i främmande sällskaper, på Källare eller Krogar, hos Bacchus eller någon annan Venus att hemta tröst emot sina husliga bekymmer. Är han åter sjelf en dålig kark, en sjäff, en oförståndig hushållare; så fordrar wäl edert gemensamma interesse, att du bör taga åt dig hushållsbefälet, hwilket i alla Bolag hemfaller liksom af sig sjelft till den kunnigaste med-interessenten; men du måste lifma och smyga dig dertill oförmärkt, och bibehålla det, utan att din Man så noga blifwer warse, att han förlorat sitt Herrawälde, under det att du låtsar med honom förut rådgöra öfwer dina beslut, eller åtminstone efteråt för honom inberättar och liksom på skryt frågar honom, om han icke är nöjd med de hushållsärennder, som du

redan låtit verkställa? För dina Tjenstehjon och Grannar bör du ock, till så widt möjligt är, fördölja, att du agerar Lisa-Husbonde; ty i annat fall blifwer han i Publikken ansedd för en tölper och förlorar sin reputation, samt du, i och med det samma, din egen heder, hwilken med din Mans är så nära omsindad, som den swaga rankan omkring sin stödjestaf, hwilka bägge på en gång stå eller falla: om du också ägt de aldrastörsta skäl att tillägna dig husbonde-wäldet i huset, skall likwål helä grannskapet, Fruntimmerne aldravårst, tadla och bedömma dig såsom en Sigrid-Storråda, en arg och illistig Qwinna, som tyranniserar en from och beskedlig Man.

3:o. Akta dig noga för contradictionswanan eller motsägelse-lustan, denne wårstefiende till all ägtensskaps lycksalighet. Somliga Hustrur hafwa den iritade wanan, att motsäga sin Man, så fort han öppnar sin mun, och ehwad han har rätt eller orätt, till och med att snåsa och falla honom i talet med ohöfliga uttryck, häftiga åtbörder och en förwandlad hy. På detta sätt uppkomma tråtor, som wanligen slutas dermed, att Mannen stampar i golfwet och säger efter ordspråket: här will jag att skäpet skall stå, och att Hustrun i argheten måste, liksom barnen, då de icke få sin wilja fram, onödigtwis fugta sina wackra ögon

med någre heta tårar, oförståndige och håstige Fruntimmers wanliga wapen, hwilka likwål ingenting uträtta emot en uppretad Man. Swårtom har du i din magt ett mycket mera werksamt och säkert medel, nemligen Konsten att tåga. Ty om du finner, att din Man framkommer med något narraktigt eller skadligt project, hwilket äfwen kan hända den förständigaste för någon gång; så låtsä endast, som du icke så noga hörde derpå, utan tag dig annat tal, eller gå ut, under förewändning, att någon hushållsangelägenhet kallar dig. Men efter någre timmars förlopp, påföljande afton eller nästa dag, då du finner din Man wara ledig till sinnes, kan du med säkerhet bringa samma discours åter å bane och säga: jag har närmare tänkt på den saken och funnit dermed åtfölja de swårigheter eller skadliga påföljder, som upprepas: tycker intet du, min wån, att wi hållre borde göra så eller så? och du skall wara wif om segern, att han afstår från sitt project och tackar dig för dina anmärkningar. Men om, sedan ni kallsinigt öfwerwågat och betraktat saken på alla sidor, han likwål blifwer enwis i sin försats, så måste du lyda utan knot. Kan du sedermera i verkställigheten af detta beslut, mildra något af des skadliga verkningar, så är det wål; hwarom icke, är det bättre att lida någon gemensam förlust, än att

du genom din uppsåttsighet skulle hafwa förverkat din Mans framtida wänfkap och tillgifwenhet.

4:o. Med wänliga Miner och caresserande Façoner bör du altid emottaga din Man, då han hemkommer, och taga affsed af honom, då han bortgår, bedjande honom att snart återwända. Om han kommer bekymrad eller förtretad hem, om under frånwarelsen ledsamheter honom mött eller förluster i hans näring och yrke honom drabbat; så skall du genast blifwa warse, huru, wid anblicken af en glad och älskwärd Makas möte, molnen skola förskingras utur hans anlete och glädjen uppstiga i hans panna. Leende skall han för dig berättta och anförtro i ditt sköte sina äfwenlyr och motgångar. Stolt och högsint deröfwer att, inom sitt eget hus, såsom en glädjens, lugnets och fridens boning, finna en fristad och tröst emot lifwets wedervärdigheter, skall han, utan att förspilla sin tid på Källare, Nobis och Spelhus, skynda sig hem, sedan han fullgjort sin tjenst eller andre förrättningar, för att wid din sida jollra och leka med de unga Barnen och hjälpa dig att bära hushållsbördan, eller åtminstone med sitt smekfulla skämt eller warma tacksamhets-offer uppmuntra dig att dermed ensam vidare fortfara.

5:o. Framför allt bör du self vara or-

dentlig och bibehålla ordning och skick uti huset; ty du är Husets vice Gouvernör eller Second-Chef, wistas merendels hemma, och har icke något annat yrke. Hwarje dag, då du är frisk, bör du göra en Visit-rond i bodar, källrar, hönshus och ladugårds-hus, för att med uppspända ögon, liksom på en Falk, öfwerse, om något förfares, samt genast låta ställa i ordning och på sina rättta förvaringsrum återflytta, allt hwad ditt Tjenstfolk kunde hafwa wårdslösas och efter sig lämnat att förruttna, sönderfalla eller på något sätt förloras. Då din Man är frånwarande, skall du äfwen hafwa tillsyn å Kjörs- och Åker-redskap, Trågårds- och Slögd-redskap, med mera, att sådant icke wårkes omkring på backarne och förfares, att Red och Grindar hållas tillstängde, och Ohägn icke föröfwas. Enär Mannen sedermera, hwarest han wänder sina ögon, finner allting i ordning och på sitt rätta ställe, så kan han icke underlåta att högakta och wårdera, ja ännu mer, tillbedja en Hustru, som förekommer hans önsknningar och, kanske mer än han, bidrager till deras gemensamma wälstånd och förkofran.

O: o. War sparsam och tarflig, samt eftertänksam uti den inwärtas hushållningen; ty om du med sparsam och försigtig hand icke utdelar, anwänder och conserverar de ätliga waror, som din Man skaffar i hu-

set; så kan det största förråd deraf icke blifwa tillräckligt, och den rikaste Man i längden förvandlas till tiggare. Genast från början af Giftermålet bör du antaga en wis matordning både för ditt eget bord och Tjenstefolkets, och så ställa till, att hwad som blifwer öfrigt den ena dagen, tages till wara och användes den andra. För ditt Tjenstefolk bör du icke knappa, men icke eller låta dem wråka eller rata maten; och för Eder eget bord tillaga få men smalliga och renliga Rätter, icke öfwer fyra till antalet wid det största Kalas, så framt din Man icke erpress begär en större anrättning. För öfrigt skall du med största sorgfällighet tagga till wara, samla och undangömma, för att i sinom tid emplojeras, allt ifrån det minsta till det största, som affaller och öfrigt blifwer uti diverse grettar af hushållningen, till och med Salgen, som dryper på Ljusstakarne; Saltet och Laken i Sill- och Kött-tunnor, Affan i Kakel-ugnarne, Diffwattnet i Köket och Tunndranken i Drickes-tunnorne, Kål- och Morots-blad i Trågårdnen, och så widare. Under brädaste Andetiden eller då andre angelagne Utshflor förekomma, skall du opåmint skicka dina Piigor till hjelp för det öfrige Arbetsfolket, och emedlertid sjelf, åtminstone stundtals, verkställa Inshflorne, utan att någonsin betjena dig af så kallade Kännkäringar, som endast

fråta och föra squaller i huset. Är din Man sielf frikostig eller slöföre, så bör du deremot wara destomera njugg och hålla tillbaka; men om han är snål och irraisonable emot Tjenstehjon och Arbetsfolk, så kan du, till så widt din Hand-Cassa det tillåter, under namn af Driickspenningar, fylla bristen och mildra misnöjet. Proponera aldrig någon ny Depense eller Utgift för din Man, om den ock wore aldrig så angelägen, utan att du tillika förut frågar honom: hafwa wi råd att köpa det eller det? och du kan wara säker, att du aldrig får Refus, om hans penninge-tillgångar det medgifwa, och om han än wore den snålaste Karl i werlden.

7:o. Spöka aldrig ut dig med grannlåt, men kläd dig städse nått och snyggt, äfwen i hwardagslag, heldst med hemmawäfsda och af dig sielf tillfurna och sammansömmade Tyger. Du bör söka framför allt att behaga din Man, och i en sådan klädning lærer du utan twiswel förekomma honom mest angenäm. Enär nya Moder uppkomma, så måste du wäl, ehuru de merendels äro narraktige, omsider följa strömmen åt; men du bör åtminstone wara den sidsa i ditt grannskap, att aflägga det gamla och antaga det nya Modet, och det ändå alltid med en wiß förknappnings- eller inskränkingsmethod af det dåraktiga i Modet; till exempel: enär Gruntimmerne bruka långa På-

fogelsflåp, så wisa din Man, att du gjort ditt en aln kortare än alla de andras, och du får utan twiswel en kärlekskyß derföre till belöning: då de framdeles lägga sig till forrta Kjortlar eller Klädningar, så kan du göra din några tum längre; och sedan de i forrta armar börjat presentera sin förkylda hud emellan areln och armbogen, med oformligt långa och widt hängande handskar, så kan du med säkerhet, utan att blifwa förlöjligad, förlånga armarne på din Klädning till inemot armbogen, och så widare. För öfrigt bör du öfwer allt i huset hålla rent och snyggt, men utan att just låta mangla sönder dina kinnekläder, eller förspilla dagswerken till rummens skurning flere gånger om året, ishinnerhet under de brådaste Andetiderna.

8:o. Sällan bör du göra Visiter, om icke din Man är närwarande och obliogerar dig dertill; icke eller i hans frånvaro eller honom owetande bjuda främmande. Om din Man älskar dig och du gjordt dig förtjent till hans wänskap, så är ingen fara, att ju icke han äfwen will profitera af ditt sällskap på lustresor, och skryta med dina talanger i Samqwäm, och för att jämwäl förskaffa och låta dig åtnjuta någon wederswickelse och ombytte under dina mödosamma hushålls- syflor.

9:o. Emot dina Pigor skall du wåra

wänlig och språksam, till och med anständigt skämtsam, för att sålunda uppmuntra dem att med nöje och slit fullgöra sina skyllor, men utan att tillåta dem squallra om och tadla, hwad som sker i grannskapet. Om de någon gång förtjena bannor; så gif dem en alfwarsam warning i få ord, men låt det dermed wara sagt, utan att gråla och tråta, samt länge upprepa ett och det samma, hwilket endast gör dem ledsna, tröga, confusa och hämndfulla. Så länge de wistas i din tjänst, så är du deras Moder och bör anse dem för illa uppfostrade barn, som icke lärt bättre, och hwilka således med godhet och förmaningar böra råttas. Om Drängarne äro nåswise och sturcke, så klaga för din Man; och i fall han någongång i hetta och ofwerilning skulle förgå sig emot dem, wara irraisonable och misbruka sitt husbondewälde, så kan du sedermera med ett wänligt tiltal och med en sup eller en liten drickspenning, blidka deras rättwisa misnöje, och liksom ursägta de af din Man emot dem begångne oförrätter. Skulle din Man råka i gräl med någon af sina grannar, så blifwer du, med din melankommande artighet, alltid den säkraste förlikningsdomaren.

IO:o. Utska dina Barn med måttlighet och förnuft, och låt en förständig estertanka sätta gräns för den naturliga kärleks-

instincten att tjela och klemma, förswaga och förskämma till kropp och sinne, de foster, som du burit under egit bröst. Böj och bryt deras sinnen i god tid, men sfram dem icke med busar och spöken, utan aga dem med ris ifrån första till tredje året, så ofta de sfrika af illska, stampa eller grina, eller slåß, för det att de icke få fram sin wilja. Om ditt klemiga modershjerta förbjuder dig att sjelf göra det, så hindra åtminstone icke din Man eller gråla med honom, då han, mera jämn och kallsinning än du, will aga och taga af dem deras oarter och illfna anlag. Med förargelse har jag hört på många ställen mera barnsfrisk på en dag, än af Eder allesammans på ett helt år, och nu minnes Ni knapt, att jag någonsin brukat riset. Efter 3:dje högst 4:de året bör agans tid wara framsluten och riset icke widare behöfligt. Stöt och knuffa dem icke sedermera i hwarje wrå och gråla med dem idkeligen, såsom många Mödrar för sed hafwa, utan war emot dem jämn och allvarsam; umgås med dem såsom wån wid tilltagande ålder, och gif dem tjenlige råd, förmaningar och rättelser, då de fela, alltid under åberopande af deras egit interesse eller deras egen framtida wålfärd. Tillhåll dem i god tid att wara ordentliga och aktsamma, och att hafwa sina småsaker i förwar, att om afnarne, då de klåda af sig, på ett

wiſt ſtälle lägga ſina kläder, att i egit litet ſkein undangömma ſina handſkar, wantar, ſtrumpor, Scharlar, leksaker eller grännlåter, att hålla ſig renlige, att hwarje morgon twätta både händer och tänder. Wid 12:te årets ålder böra Döttrarne kunna emottaga och föreſtå, under Modrens handledning, hwar ſin wecka i huſhållningen. Emellanåt och för att uppmuntra deras ſtit, ſkall du ſkänka dem ett och annat lispund Lin årligen, för att deraſ ſpinna och wäſwa för deras egen räkning, och ſåmedelſt ſjelſwe åt ſig tillaga ett egit förråd af Linne till deras Giſtermål. Att Barnen af Modrarne ſjelſwe ſkulle uppammas, ſåſom af mången recommenderas, torde wäl i ſmårre huſhåll kunna werkſtällas; men i ett ſtörre får du hwarcken tid att ſjelf göra Ammetjenſt, eller torde en eſtertänksam Man af flere conſiderationer det i allmänhet tillåta: allenast Amman är friſk, ſå är det för öfrigt likgiltigt med hwad mjölk Barnet uppfödes. Men det är deras förſta uppföſtran, hwarpå ligger ſå mycken wigt, och det är den, ſom du i deras ſpäda år har i dina händer, och det ankommer på dig att dana deras unga hjertan och inplanta deri dygdiga och ſedliga böjelſer, utan att genom ett oförſtåndigt ſjel och kliffs förſkämna, iſynnerhet Pojkarne, hwilket merendels händer i alla rika huſ.

II:o. Emot främmande, Kommande och gående, af bättre och sämre stånd, samt i främmande sällskaper, bör du vara höfelig, gladlynt, mild och nedlatande, likwäl med en ärbär anständighet och wärdighet, utan swaghet, dum skygghet, tillgjord söthet, lättfinnighet, eller anspråk på smicker och beröm. Om någon annan än din Man skulle säga dig artigheter och berömma dina talanger, så låtsä, som du icke hörde derpå, utan tag dig något annat talämne. Under Måltids- Caffe- och Thebords-discourser må du aldrig häckla och tadla hwarken dina grannqwinnor och deras hushållning, eller dina egna och andras tjenstehjon, hwilket merendels frambäres med tillsatser och förskaffar dig fiender; utan wänd hellre talet på qwinliga hushållsämnen: huru Ladugården bäst bör skötas och den största Revenue deraf erhållas; huru frugter och grönsaker skola torrkas, insyltas och conserveras; huru Wäfwen skall upprännas, eller Tyger wackrast böra randas och fasoneras, och så widare; men akta dig derwid noga, att du icke will agera lärmastrarinna, om du ock kunde wara det; utan fråga twärtom och öfwerlägg med dina Grannfruar, liksom till din egen underwisning, huru de bära sig åt? Du särar således icke deras egenkärlek och afwundsjuka, utan winner twärtom deras tillgifwenhet och högaktning, så att de gärna önska

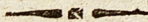
att få wistas i ditt sällskap. Med ett ord, både hemma och borta skall du vara wälkommen och utgöra glädjens tolt, och hwart du wänder dig, skola förnöjda och wänliga ansigten vara dig till mötes; och du kan vara försäkrad, att din giftermåls-smekmånad skall råcka till lifwets sidsa tima, att en förjande Man skall smeka ditt minne och dyrka ditt stoft, så länge han lefwer, och att wälartade barn skola åberopa och upprepa dina dygder såsom ett mönster för sina Afkomlingar i flere Generationer.

12:o. Men om, oaktadt desse dina för-tjenster i ditt qwinliga kall, och fastän du sjelf icke hade dig något att förebrå, din Man likwäl skulle vara dig otrogen; så låtsä blott, att du icke märker det; skaffa honom snarare tillfälle att få råka sin Sköna; och som det endast är den stulna Voluptas, hwilken efter ordspråket smakar som bäst; så skall han snart ledsen och med blygd återkomma i dina armar, till och med för dig bekänna och afbdeja sin dårskap.

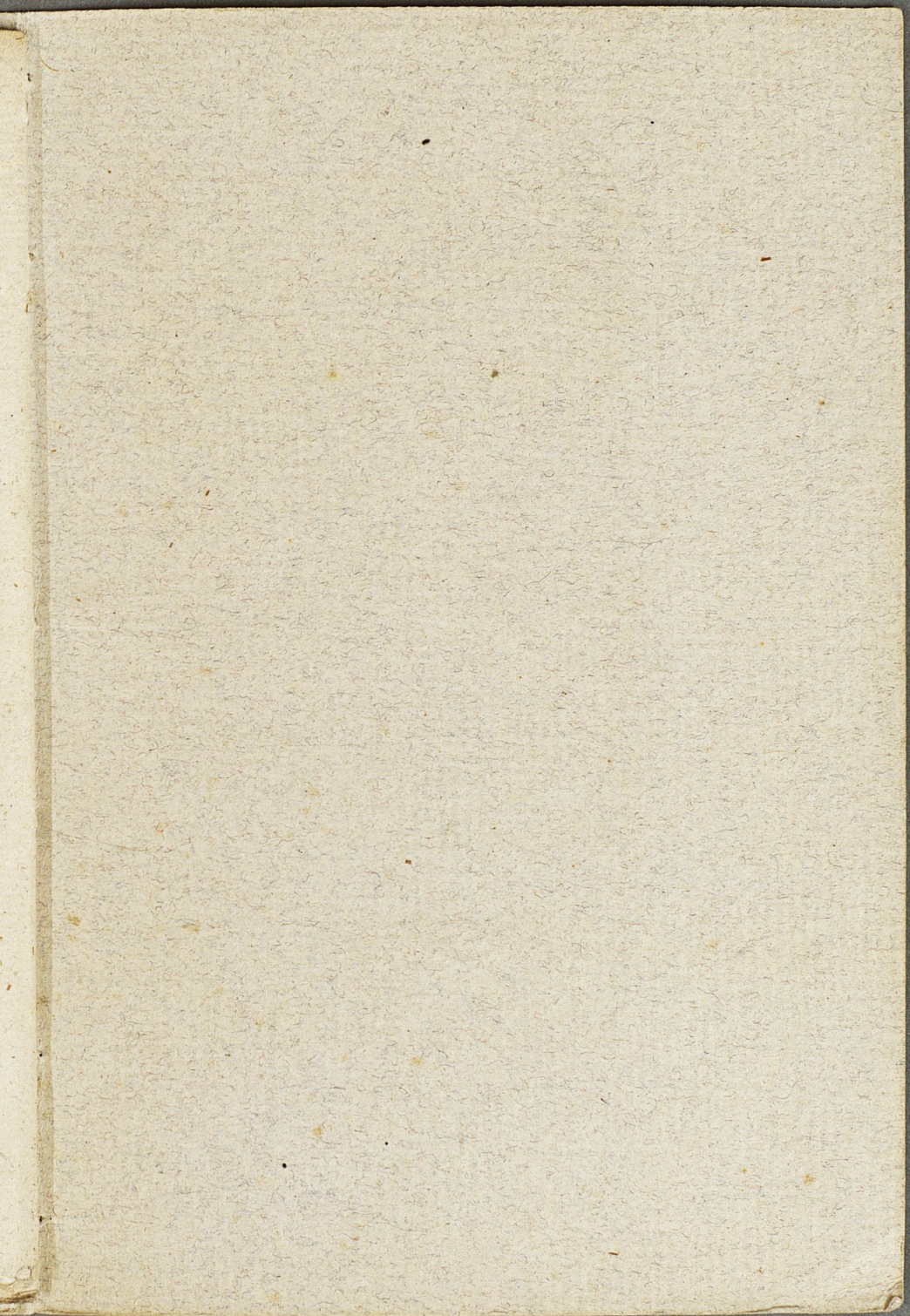
13:o. Men swärare är att gifwa råd, huru du borde skicka dig, om Odet skulle förena dig med en Man, som wore begifwen på fylleri och dryckenskap, samt derunder tillika obändig och wåldsam. Om jag då ännu lefde, skulle jag omsider, sedan wänlige warningar fruktlöse aflupit, skyn-

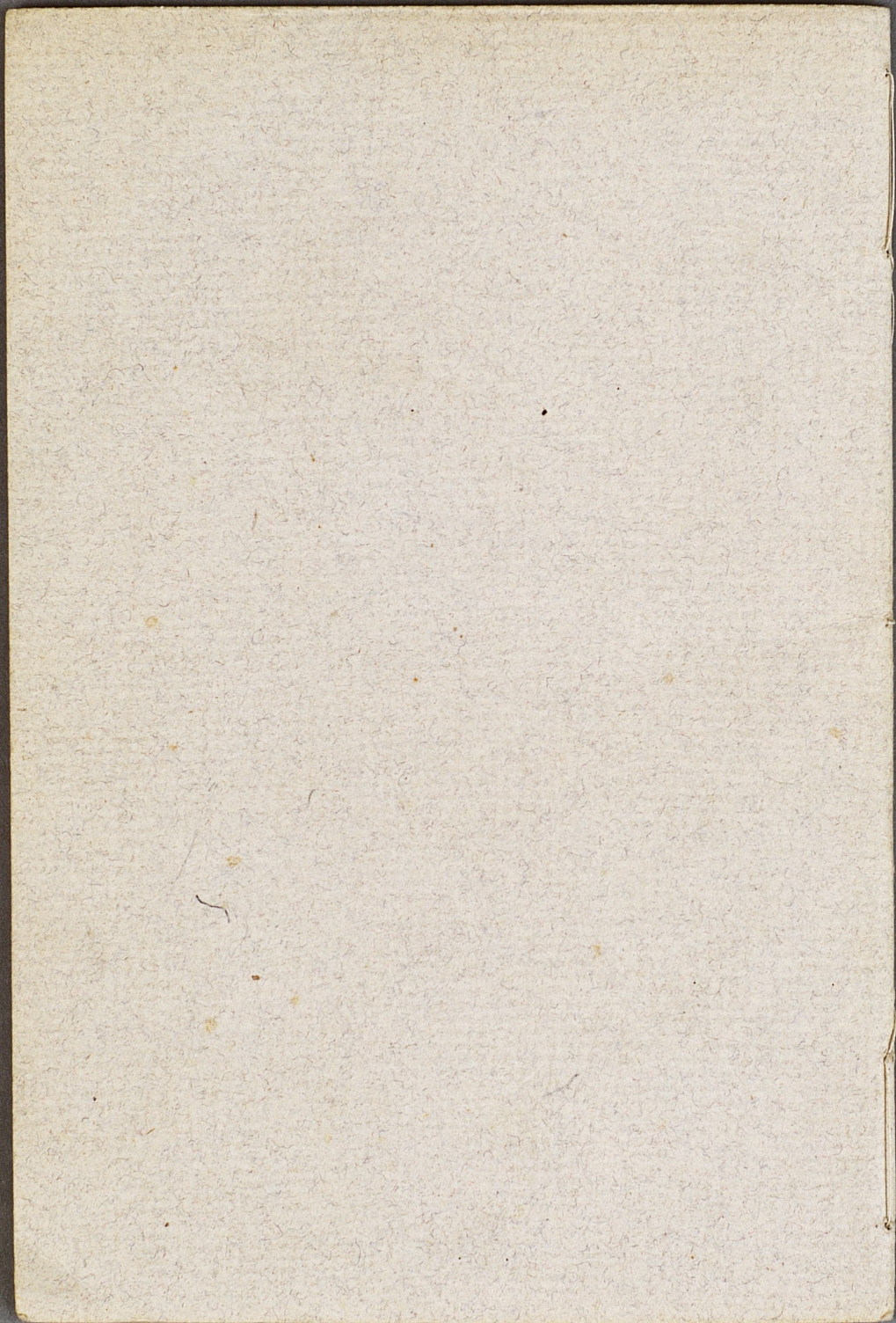
da mig att återhemta dig i mitt hus. Men
 i brist af en sådan din tillflykt, måste jag
 nu i förhand bewäpna dig med tålmod och
 den tröstande Prophetia, att din olycka icke
 kan wara i många år. Ty ehwad denne
 last består uti en medfödd eller genom wa-
 na förwärfwad passion, en retlighet i gom-
 men för starka wällustige drycker, så kan
 det icke bära sig i längden, utan måste an-
 tingen din Mans dereglerade hushållning
 och penninge-tillgångar, eller hans förstörda
 helsa snart bringa honom till nyckerhet och
 ett beffedligare uppförande emot en hustru,
 som imedlertid hållit hushållet tillhopa och
 samlat sinulorne efter hans wällustiga för-
 ströelser; eller ock om hans begär för att
 supa härflyter från Melancholie och Hypo-
 condrie, som behöfwer döfwas af Sinkel och
 grofwa Biqueurer, och Läfaren icke eller kan
 curera denne sjukdom; så är den för obot-
 lig och dödlig att anse. Wätte du allenast
 hafwa inom dig sjelf ett fredadt samwete,
 att du icke warit wällande till din Mans
 swärmodighet och hans behof att slitigt ta-
 ga sig en döfdrick emot sina husliga be-
 kymmer, som således i förtid slutat hans
 dagar och satt tiggarskafwen i din hand.
 Wätten I twärtom, mina älskade Barn!
 jag önskar det af warmaste hjerta, genom
 ett noggrant fullgörande af de pligter, som
 tillhöra Eder qwinliga bestämmeelse och hwil-

ka Naturen och Samfunds-ordningen för
Eder utstakat, utgöra Edre tillkommande
Måns prydnad, förlånga deras lefnad, be-
reda dem och Eder sjelfwe den högsta möj-
liga sällhet, som på Människans lott här i
Werlden falla kan, och fortplanta denna
lära, eller den dyrbara Katt, som detta Te-
stamente innehåller, såsom ett Arf uppå mi-
na Dotterdöttrar, Barn efter Barn, intill
Werldens ända!

12. In the year 1780, the British
Government, under the direction
of Lord Cornwallis, evacuated
the city of York and fled to
Camden, where they were
defeated by the Continental
Army on September 26th.
This battle was a significant
turning point in the
Revolutionary War, as it
demonstrated the military
superiority of the Continental
Army and led to the British
evacuation of the South.

www.books2ebooks.eu